

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

IV. A quo fine Scientia aliqua dicatur Speculativa aut Practica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

xis; ut repræsentat suum objectum præcisè, est speculatio, ut patet, ergò, &c.

CIV. Obijcies tamen, Intellectus extensione fit practicus; sed extensio est ad actus alterius potentia, ergò, &c.

CV. Respondeo negando minorem; quia extensio, etiam fit ad actus proprios non existentes, cum incipiunt existere, ut consideranti patebit: melius tamen dicitur intellectus extensione speculationis ad directionem operis fieri practicus. Ita præcitatus Bacho eodem loco: *ex hoc autem, quod intellectus tendit in objectum considerando ipsum ut applicabile ad opus, dictando quid imitandum, & quid fugiendum, tali extensione fit practicus, & ita praxis completur omnino in intellectu.*

CVI. Instabis, actus intellectus sunt speculationes; ergò intellectus, extensione ad proprios actus, non fit practicus: probatur consequentia; quia per solam extensionem ad praxim fit practicus; speculationes verò non sunt praxes, ergò, &c.

CVII. Respondeo distinguendo majorem: actus intellectus sunt speculationes respectu proprii objecti, siue quà actus non tradentes præcepta & regulas, secundum quas fieri debet (quomodo se habent præmissæ ad conclusionem) concedo antecedens: respectu alterius actus directi, siue quà actus tradentes suas præcepta regulas & secundum quas fieri debet, nego antecedens; non enim video cur minus unus actus intellectus per alium dirigi possit, quam unus actus voluntatis per actum intellectus.

PARAGRAPHVS IV.

A quo fine Scientia aliqua dicatur Speculativa aut Practica.

CVIII. **A**ntè Resolutionem Nota Scientia alicujus esse duplicem finem; unum intrinsecum, & dicitur finis ipsius Scientia; quia scilicet Scientia per se & ex natura sua tendit in illum; quomodo frenifactoria artis finis intrinsecus est frenum: alterum extrinsecum, & dicitur finis scientis; quia scilicet sciens in illum refert suam Scientiam, ità frena-facientis finis extrinsecus est domare equos, victum lucrari, vel quidpiam simile, pro varia scientis intentione. Hoc præmissò, sit

RESOLUTIO.

CIX. **D**ico, Scientiam dici speculativam, aut practicam, à fine intrinseco; tum quia ille unus, tum quia Scientia in illum ex natura sua tendit; alter verò multiplex & varius; & in illum Scientia non nisi per accidens tendit, ut consideranti patebit, ergò, &c.

PARAGRAPHVS V.

Quæ Scientia sit subalternans, & quæ subalternata:

Quæ subalternatio ad illas sufficiat, & quæ non sufficiat.

RESOLUTIO I.

CX. **D**ico 1º, Scientia subalternans dicitur, à qua dependet altera; subalternata verò,

quæ dependet ab altera: pro cuius intelligentia clariori,

CXI. Nota, tribus modis unam Scientiam posse ab altera dependere, siue alteri subalternari, juxta Aristotelem 1º. Post. cap. 9º.

CXII. 1º. ratione finis, cum scilicet finis unius ordinatur ad finem alterius, siue cum finis unius continetur sub fine alterius: sic ars frenifactoria ordinatur ad equestrem, equestris ad militarem, &c.

CXIII. 2º. Ratione Principiorum, cum scilicet unius Scientia principia, siue præmissæ, demonstrantur in alia Scientia, siue sunt conclusiones alterius; ex quo rectè dicitur conformiter ad Aristotelem 1º. Post. Text. 100. Scientiam subalternatam se habere ad subalternantem; sicut demonstratio quia ad demonstrationem propter quid; nam sicut hujus principia (saltem 1ª, & immediata) in illa non demonstrantur, sed bene illius; ità subalternantis principia, in hac non demonstrantur, bene autem subalternatæ in subalternante.

CXIV. 3º. Ratione objecti, cum scilicet objectum unius contractum per aliquod accidens, continetur sub objecto alterius secundum se sumptum.

RESOLUTIO II.

CXV. **D**ico 2º, pro hac re confusissima, si quis singula minutatim velit discutere, ut notat P. Comptonus Disput. 19. de anima Sect. 2ª. Subalternatio ratione finis aut principiorum, non sufficit ad hoc, ut aliqua Scientia dicatur subalternata; sed requiritur ut sit subalternatio ratione objecti, sic ut objectum unius contractum per aliquod accidens, contineatur sub objecto alterius. Ità PP. Nostri Complutenses post multos alios. Log. Disp. 19. q. 1ª.

CXVI. Probatur, quia Scientia subalternata & subalternans debent plus quam pars & pars ejusdem Scientia distingui; sed si dicta subordinatio sufficeret, non aliter distinguerentur, ut patet ex partibus Logica, quarum illa, quæ est de demonstratione per definitionem v.g. subalternatur quoad finem & principia, illi, quæ est de definitione, ergò, &c.

CXVII. Confirmatur, Scientia subalternata debet se habere ad subalternantem, sicut numerus sonorus ad numerum, sicut homo albus ad hominem, &c. sed hæc distinguuntur aliter, quam fine & principiis intrinsecis, puta accidente super-addito, ergò, &c. minor patet, probatur major ex Aristotele 1º. Post. Textu 20. ubi docet, *Subjectum subalternatæ debere esse alterum à subjecto subalternantis.* Et lib. 2º. cap. 10. de Scientia subalternante, & subalternata loquens ait, *hujusmodi autem sunt, quæcumque sic se habent ad invicem, quod alterum sub altero est; ly verò alterum importat solam distinctionem accidentalem, ut monuimus in Porphyrio.* Ex his

CXVIII. Colliges, subalternationem ratione finis, principiorum & objecti, debere simul concurrere ad hoc, ut una Scientia dicatur subalternata, altera subalternans; cavendum tamen ne objectum subalternatæ dicatur; aut essentialiter diversum ab objecto subalternantis, quomodo se habet Scientia de homine ad Scientiam de animali; aut ità accidentaliter diversum, ut præcisè de accidente, per quod differt, aliquid demonstret; quia alioqui nulla esset subalternatio principiorum, sed principia omnino